

Kwarteljaar 1964

De waarneming van de heer Jansonius (Natura 62: pag. 38), van een tweetal kwartels in Drente in juli 1964, is een gereede aanleiding om iets over de kwartelinvasie 1964 te schrijven.

Zelf hoorde ik de eerste kwartel op 3 juni in de gem. Baarle-Nassau. Daarna nam ik op 23 juni één ex. waar in grasland bij Odiliapeel. In de nacht van 2 op 3 juli sloeg een kwartel vele malen midden in Breda, waarschijnlijk op een grasveld niet ver van mijn huis. Ik was er wakker van geworden. Later in de maand juli nog op meerdere plaatsen, o.a. op de 31e meerdere exemplaren gehoord op dezelfde plaats als 3 juni. Van verschillende vogelvrienden kreeg ik te horen, dat ze kwartels hadden waargenomen. In de omgeving van Son (N.O. van Eindhoven) naar schatting 15 ex., ten W. van Eindhoven bij Wintelre 10 à 15 ex.

Merkwaardig is het late verschijnen van de kwartel in 1964. Men kan in de diverse vogelboeken lezen: terugkeer van eind april tot begin juni. In 1964 echter is het grootste deel van de kwartels pas in de loop van juni aangekomen.

Het aantal kwartels schat ik zeer ruw op 500 à 1000 stuks. Of deze allemaal gepaard waren en of er veel broedsels zijn uitgekomen is een vraag waar ik geen antwoord op kan geven.

Vroeger kwam de kwartel in ons land veel algemener voor dan tegenwoordig. In de „Avifauna Neerlandica” van *Snouckart von Schauburg* (1908), lezen we: broedt in de meeste bouwstreken en vond ik o.a. talrijk in de graslanden om 's-Hertogenbosch. (pag. 79).

In 1925 schrijven *van Oordt en Verwey* in Voorkomen en Trek der in Nederland in het wild waargenomen vogelsoorten: plaatselijk vrij talrijke broedvogel, die in koren (soms hooiland), broedt; overigens niet algemeen. (pag. 28).

Weer zeventien jaar later, in 1942, heet in het werk van *Haverschmidt* Faunistisch overzicht van de Nederlandse broedvogels op pag. 34—35: tegenwoordig zeldzame en plaatselijk voorkomende broedvogel in korenvelden (vooral gerst en vlas), soms ook in hooiland. Overal sterk in aantal verminderd.

Ten slotte vinden we in *Avifauna van Nederland* (Ardea 50, pag. 37): schaarse tot zeer schaarse broedvogel. Dat wil zeggen hoogstens 250 broedparen in ons land. (1962).

Samenvattend dus:

1908: algemeen tot talrijk;

1925: plaatselijk vrij talrijk, overigens niet algemeen;

1942: zeldzame en plaatselijk voorkomende broedvogel;

1962: schaarse tot zeer schaarse broedvogel.

Het jaar 1964 is dus een zeer goed kwarteljaar geweest, althans in de provincie Noord-Brabant.

Het wisselvallig optreden van de kwartel

Over de oorzaken van het wisselvallig optreden van de kwartel is nog niet veel bekend. Wel weten we, dat van oudsher in de landen rond het Oostelijk deel van de Middellandse Zee vaak massale kwarteltrek voorkomt en dat er enorme aantallen worden gevangen. Zo vermeldt *Voous* in de Atlas der Europese vogels, dat in Egypte in de jaren 1920—1930 per jaar een half tot één miljoen kwartels werden gevangen. Daar we echter niet weten, hoe groot het totale aantal kwartels is, dat daar doortrekt, is het niet met zekerheid te zeggen, of deze enorme slachtpartij de oorzaak van de achteruitgang is.

Het verspreidingsgebied van de kwartel is zeer groot. Ruw aangegeven ligt het in de gehele Oude Wereld tussen de 30 en 60 graden N.B. en van de evenaar tot de zuidpunt van Z.-Afrika. Men kan een kaart vinden in de hierboven vermelde Atlas van *Voous* op pag. 111.

Het oorspronkelijke biotoop van de kwartel is grasland, maar in gecultiveerde streken vindt men ze veelal in graanlanden.

Het zal de moeite waard zijn om in 1965 eens extra aandacht aan de kwartel te wijden. Voor waarnemingen houd ik me gaarne aanbevolen.

Breda, april 1965

P. B. Jansen

Nog iets over de kwartel

Ik heb in 1964 veel kwartels gehoord tussen Rijsbergen en Zundert (N.Br.). Ik schat dat er zeker 5 à 6 paar hebben gebroed.

Drs. C. J. Verhey.

Kwartels in Drente

Ofschoon mijn waarnemingen ook al van enige jaren geleden zijn, wil ik ze hier toch even vermelden als reactie op het berichtje van de heer F. Jansonius in het februarinumnummer (2/3) van „Natura”. In 1959 brachten we een vakantie in Dwingelo door en logeerden aan de buitenkant van het dorp langs de rand van de es. Het koren stond al behoorlijk hoog en we zagen het herhaaldelijk stuiven. In de nacht van 2 op 3 juni 1959 hoorden we voor het eerst de kenmerkende roep van het mannetje: „tuk . . . tuk-tuk”; een onderzoek in de maanlichte nacht leverde niets op. Daarna hebben we het geluid ook overdag herhaaldelijk en op verschillende tijden en plaatsen gehoord tot 5 juni; daarna niet meer. Het is bij al die ge-